ऽधाविहाज्ञानं मुह्यन्ति पतिता द्विजाः SkandP. iii(1). 20.4.

अज्ञानमदमत्त (ajñānamada-matta) *adj.* intoxicated by the pride in the form of ignorance कष्टं चिरतरं कालमनर्थोऽर्थधिया मया । अज्ञानमदमत्तेन कालेन स्वेन सेवितः YogVā. v. 25.14.

अज्ञानमय (ajñāna-maya) *adj.* [*f.* -ī] full of ignorance, of the nature of ignorance दुःखाज्ञानमया धर्माः प्रकृतेस्ते तु नात्मनः ViṣṇuP. vi. 7.22; यश्चाज्ञानमयं तमः । हन्ति ज्ञानप्रदानेन MatsyaP. 244.31; अध्यात्मं छायामयः अज्ञानमयः पुरुषः BṛĀraUBh. 466.9 (*on* iii. 9.16); इत्यज्ञानमयीमकार्ष्मं कियतीं नानर्थकन्थाम् VikraDeC. 18.104; नोचेत्त्वमज्ञानमयेन वह्निना ज्वलन्तमात्मानमरक्षितारिवत् । नयस्यधोऽधः स्वकृतैश्च पातकैः AdhyāRā. v. 4.25.

अज्ञानमयत्व (ajñānamaya-tva) *n.* the state of having the nature of nescience विकल्पनानां मनःस्पन्दितमात्रत्वमज्ञानमयत्वम् ... विवृणोति PrakaVi. 46.19.

अज्ञानमरण (ajñānā-maraṇa) *n.* death of a person in (the stage of) ignorance अज्ञानमरणं मिथ्यादृष्टित्वेनाज्ञातहेतुतद्रूम्यभावस्य मरणम् SthānṬ. 306A.13.

अज्ञानमल (ajñāna-mala) *n.* dirt (in the form) of ignorance सा महामाया ... निर्णीयते क्वचित्पुनरज्ञानमलसद्भावोपरोधात् मायातत्त्वपुच्छतया ParāTri. 119.8; ज्ञानं जिनोदितं पथ्यं संसारार्णवतारणम् । अज्ञानमलनिर्नाशि BṛKathāK. 25.27; अज्ञानमलपूर्वत्वात्पुरुषो मलिनः स्मृतः LiṅgaP. i. 86.102.

अज्ञानमलपङ्क (ajñānamala-paṅka) *m.* mud in the form of the defilement of ignorance अज्ञानमलपङ्कं यः क्षालयेज्ज्ञानतोयतः । स एव सर्वदा शुद्धः JābālaDaU. 5.14.

अज्ञानमलीमसधी (ajñānamalīmasa-dhī) *adj.* having intellect darkened with ignorance (i. e. ignorant-minded) अन्ये पुनरिहाज्ञानमलीमसधियो जगुः । चित्तमात्रतया नायं युज्यते श्रुतिबाधनात् TattvSaṁ. 2085.

अज्ञानमहान्धकार (ajñāna-mahāndhakāra) *m.* great darkness in the form of ignorance (दुःखाज्ञानमहौघे महान्धकारे च निश्रितं लोकम्) दुःखमहौघे अज्ञानमहान्धकारे चेति योज्यम् MaYānaSū. 127.10 (xvii. 44)

अज्ञानमहाभय (ajñāna-mahābhaya) *m.* great fear in the form of ignorance संवादमेतं यदि चिन्तयेन्नरो विमुच्यते[ऽ]ज्ञानमा(? म)हाभयागमात् UpadeSā. 163.6.

अज्ञानमहाम्बुराशि (ajñāna-mahāmburāśi) *m.* great ocean of ignorance मज्जन्तमज्ञानमहाम्बुराशौ निजं निजेनैव न किं निषिद्धः RāmC. (App. 2). 39.94.

अज्ञानमहावट (ajñāna-mahāvaṭa) *m.* big banyan tree of nescience तृष्णापिशाच्या परिचर्यमाणं विश्रान्तमज्ञानमहावटेषु । ... नोत्सादयेच्चित्तपिशाचमेनं यावत्कुतस्तावदिहात्मसिद्धिः YogVā. v. 50.70.

अज्ञानमहासमुद्र (ajñāna-mahāsamudra) *m.* great ocean of ignorance मुमुक्षवः केचन कर्मपाशांस्तितीर्षवोऽज्ञानमहासमुद्रम् VarāṅgaC. 3.21.

अज्ञानमहिमन् (ajñāna-mahiman) *m.* strength or power of nescience अज्ञानमहिम्ना जीवभेदवत् चिदानन्दभेदोऽपि अध्यस्त इति SiddhāLeSaṁ. 446.9.

अज्ञानमात्र (ajñāna-mātra) *n.* mere ignorance or nescience, nescience pure and simple, nescience or ignorance in general सविलासमेवाज्ञानं निवर्तयज्ज्ञानं बाधकं न त्वज्ञानमात्रम् IṣṭaSi. 94.19; SaṁkṣeŚā. 1.125 (i. 105.12); 3.112 (ii. 215.27); अज्ञानमात्रनिमित्तत्वात्तद्विभागस्य NaiṣkaSi. 107.1; 193.7; उदेत्यज्ञानमात्रेण नश्यति ज्ञानमात्रतः YogVā. iii. 114.57; सुषुप्तावज्ञानमात्रावच्छिन्नस्य जीवस्य VivaPraSaṁ. 84.13; अज्ञानमात्रस्य प्रपञ्चज्ञानैरविरोधेऽपि विशेषाकारपरिणताज्ञानस्य तद्विरोधित्वात् VivaPraSaṁ. 74.9; स्वाप्ययसंपत्त्योरज्ञानमात्रविशेषात् AṇuBh. 186.21 (*on* iii. 2.7); NyāySu.(Ja.) 19A.2 (*on* i. 1.1); ŚaṅkaVi (Ā.) 154.18; श्रवणम् । तच्चाज्ञानमात्रविरोधि Nyāyāmṛ. 623A.3; अज्ञानमात्राद्दण्डघटाद्युत्पत्तिवच्च यागस्वर्गाद्युत्पत्तिः SiddhāTa. 58.11; सुप्तं प्रत्यज्ञानमात्रभानेऽपि मैत्रीयत्वाद्यभानात् LaCandr. 754.39; अन्यथा अज्ञानमात्रस्य साक्षिभास्यत्वेन ज्ञानविरोधित्वेन भानासंभवात् GuruCandr. ii. 374.19.

अज्ञानमात्रजन्यत्व (ajñānamātrajanya-tva) *n.* produced by mere nescience एवं च घटादीनां यदा प्रतीतिस्तदा सत्त्वं नान्यदेति न दण्डादिजन्यत्वं किं तु अज्ञानमात्रजन्यत्वम् SiddhāTa. 57.13; किं तु घटादेरज्ञानमात्रजन्यत्ववत्स्वर्गनरकादेर्नाज्ञानमात्रजन्यत्वम् SiddhāTa. 58.7.

अज्ञानमात्रता (ajñānamātra-tā) *f.* the state of being mere nescience नानावस्तुदर्शनस्याभासता अज्ञानमात्रता उच्यते IṣṭaSi. 147.4.

अज्ञानमात्रत्व (ajñānamātra-tva) *n.* the state of being mere nescience अभ्यासजन्यज्ञानहेयत्वे चाज्ञानमात्रत्वप्रसङ्गात् PrakaVi. 372.15.

अज्ञानमात्रव्यवधि (ajñānamātra-vyavadhi) *f.* intervention in the form of mere nescience अज्ञानमात्रव्यवधेर्ब्रह्मैकात्म्यफलस्य च । ब्रह्मविद्यातिरेकेण तत्प्राप्तौ नापरा क्रिया BṛĀraUBhVā. ii. 5.82; *adj.* intervened by nescience alone अज्ञानमात्रव्यवधौ वस्तुनि व्यापृतिर्मितेः BṛĀraUBhVā. iii. 3.21.

अज्ञानमात्रशरीरत्व (ajñānamātraśarīra-tva) *n.* the state of having mere nescience as one's body मत्पक्षे तु रूप्यादेः ... अज्ञानमात्रशरीरत्वात् ... शुक्त्यादिज्ञानानां बाधकत्वम् IṣṭaSi. 121.9.

अज्ञानमात्रसाक्षिन् (ajñānamātra-sākṣin) *m.* witness of bare nescience सुषुप्तौ अज्ञानमात्रसाक्षी प्राज्ञः SiddhāLeSaṁ. 81.1.

अज्ञानमात्रहेतु (ajñānamātra-hetu) *m.* mere nescience as the cause अज्ञानमात्रहेतौ तु सर्वमेतत्समञ्जसम् BṛĀraUBhVā. i. 4.379.

अज्ञानमात्रहेतुकत्व (ajñānamātrahetuka-tva) *n.* the state of having mere nescience as cause बन्धस्याज्ञानमात्रहेतुकत्वेन ज्ञानातिरिक्तनिवर्तकानपेक्षणाच्च AdvaiSi. 530.16.

अज्ञानमात्रहेतुत्व (ajñānamātrahetu-tva) *n.* the state of having mere nescience as the cause किं च भ्रमाणामज्ञानमात्रहेतुत्वं युक्तम् SiddhāTa. 58.23.

अज्ञानमात्रोपाधि (ajñānamātropādhi) *adj.* having mere nescience as an adjunct or condition अज्ञानमात्रोपाधिः सन्नहमादिदृगीश्वरः NaiṣkaSi. 193.7.

अज्ञानमात्रोपाधित्व (ajñānamātropādhi-tva) *n.* the state of having mere nescience as an adjunct or condition अज्ञानमात्रोपाधित्वादविद्यामुषितात्मभिः ।... साक्षीत्यध्यस्यते जडैः BṛĀraUBhVā. i. 4.372.

अज्ञानमाया (ajñāna-māyā) *f.* illusion in the form of ignorance or nescience सर्वे ... कालचक्रं समारुह्य भ्रमन्त्यज्ञानमायया ParaS. 2.65; सर्वज्ञेश्वरसंश्रया भवति सैवाज्ञानमाया श्रुतौ SaṁkṣeŚā. 3.99 (ii. 207.10)

अज्ञानमुद्रितमुख (ajñānamudrita-mukha) *adj.* whose mouth is sealed through ignorance अज्ञानमुद्रितमुखाः किमिह ब्रूमहे वयम् TriṣaŚaPuC. ii. 6.499.

अज्ञानमुषिततत्त्वज्ञान (ajñānamuṣita-tattvajñāna) *adj.* deprived (*lit.* robbed) of true knowledge by nescience एवं ह्यज्ञानमुषिततत्त्वज्ञानैर्विज्ञातम् ŚatDū. 168.14.

अज्ञानमूढ (ajñāna-mūḍha) *adj.* perplexed or deluded by ignorance अज्ञानमूढो जनः । मत्वा विश्वमनश्वरं निविशते संसारकारागृहे ŚatTrayī. 252; 699; अज्ञानमूढा दुरनुष्ठिता ये धर्माशयात्क्लेशगणान् भजन्ते VarāṅgaC. 3.55; (सार्थवाहसुताः) युगपन्मृतिमाययुः । अज्ञानमूढचेतस्काः किंपाकफलभक्षणात् BṛKathāK. 69.33.

अज्ञानमूर्तिमत् (ajñānamūrti-ma(n)t) *adj.* possessing the form of ignorance, ignorance incarnate नन्दया निहतो विन्ध्ये महाबलपराक्रमः । अथवा ज्ञानशक्तिश्च (sic) महिषोऽज्ञानमूर्तिमान् PadmP. v. 31.6.

अज्ञानमूल (ajñāna-mūla) *adj.* [*f.* -ā] **A** based on or rooted in ignorance ज्ञानमूलात्मकं (v. l. अज्ञानमूलं ते) क्लेशमतिवृत्तस्य मोहजम् । MahāBhā. iii. 202.15; प्रहरिष्यन्ति बन्धुभ्यः स्नेहमुत्सृज्य दूरतः । अविज्ञानविमूढाश्च (v. l. अज्ञानमूला देवाश्च) दैवाच्च विधिनिर्मितात् MahāBhā. iii. 240.14; **B** caused by or originating from nescience अज्ञानमूलोऽयमनात्मबन्धो नैसर्गिकोऽनादिरनन्त ईरितः ViveCū. 148; विदुषोऽपि कंचित्कालं शरीरस्थितेरिष्टत्वात् तस्याश्च अज्ञानमूलभेददर्शनादिसापेक्षाशनपानाद्यपेक्षत्वात् IṣṭaSi. 74.16; भ्रान्तिरप्यज्ञानमूला IṣṭaSi. 71.24; 200.8; अज्ञानमूलो हि संसारः KūrmaP. 455.5 (2.2) = LiṅgaP. i. 86.16; NyāyMa. 102.3; परमपुरुषवाक्यस्याज्ञानमूलमिथ्यार्थत्वे विशेषाभावात् GītāBh.(Rā.) 63.4 (*on* 2.12); अज्ञानमूलभेदभ्रमवादे चोपदेश एव नोपपद्यते ŚatDū. 193.17; SāṅkhyaPraBh. 36.29 (*on* 1.68); *n.* root of nescience प्रबोधमहिमा ह्यज्ञानमूलं भिनत्ति NayaMañ. IV. ii. 8.16.

अज्ञानमूलक (ajñānamūla-ka) *adj.* **A** having ignorance as its root अज्ञानमूलकं कर्म ज्ञानं तूभयनाशकम् SarvaVeSāSaṁ. 854; **B** having nescience as its cause अज्ञानमूलकभ्रमविशेष्यतावच्छेदकरूपावच्छिन्नस्यैवाज्ञानाधारतावच्छेदकत्वात् GuruCandr. iii. 180.11; LaCandr. 654.27.

अज्ञानमूलतस् (ajñānamūla-tas) *adv.* due to having nescience as the root कामहेतौ हि विध्वस्ते न कश्चिदवशिष्यते । संस्कारो वाधवाप्यन्यः सर्वस्याज्ञानमूलतः BṛĀraUBhVā. iv. 4.379.

अज्ञानमूलत्व (ajñānamūla-tva) *n.* the state of being caused by (*lit.* rooted in) ignoaance भ्रान्तेरज्ञानमूलत्वात्तस्य भेदव्यपेक्षया AnuVyā. 16A.8 (*on* 1.4); श्रुतिषु कस्यचिदङ्गस्यानुक्तेरज्ञानमूलत्वायोगात् ŚrutaPra. ii. 464.17 (*on* iii. 3.5); प्रतीतेरज्ञानमूलत्वसंभवात् TattvPrakā. 11B.2 (*on* i. 1.4); 21A.2 (*on* i. 1.17); धर्मादिसाक्षात्कारवतस्तस्य न रागद्वेषादिदोषाः संभवन्ति अज्ञानमूलत्वात्तेषाम् NyāySu.(Ja.) 82B.10 (*on* i. 1.1)

अज्ञानमृत्यु (ajñāna-mṛtyu) *m.* **1** death (i. e. destroyer) in the